

חקה לאות במלל חמה

היקפי הפגיעה במשקים הישראליים
וההשלכות על ביטחון המזון של ישראל
בזמן מלחמת חרבות ברזל

דצמבר 2023

השומר החדש
HaShomer HaChadash

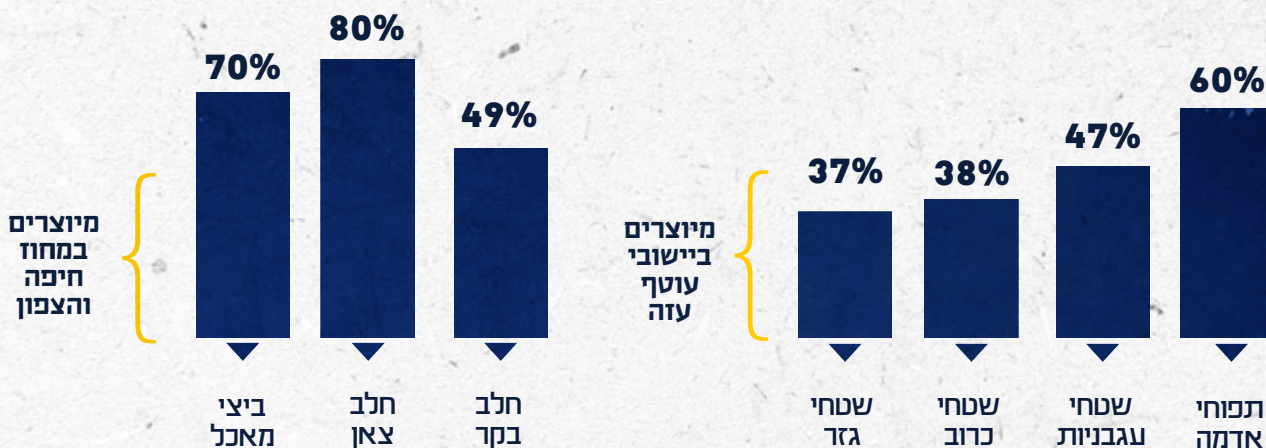

מאז פרוץ מלחמת 'חרבות ברזל' ב-7 באוקטובר התודענו לנזק האדיר שנוצר בחקלאות הישראלית.

שטחי חקלאות רבים במרחבי העוטף ובגבול הצפון ניזוקו באופן משמעותי בעקבות הקרבות ופגיעת טילים. ברחבי הארץ חקלאים רבים נשארו ללא ידיים עובדות, עובדים זרים עזבו ועובדים ישראלים שגוייסו למלחמה הביאו לקושי עצום עבור החקלאים.

בעקבות כך יצאנו לסקר חקלאים על מנת לבדוק את מצב החקלאות במלחמה וכדי לאמוד את היקף נזקי המלחמה וההשלכות העתידיות על בטחון המזון של ישראל

על פי דו"ח שהוציא משרד החקלאות בעקבות המלחמה נמצא כי משקל משמעותי מהתוצרת החקלאית מיוצר ביישובי עוטף עזה וביישובי הצפון: במצב זה צופים במשרד החקלאות, כי יתכן ובעקבות החוסרים העתידיים של התוצרים יעלו המחירים של אותם מוצרים בשל ההיצע המוגבל.

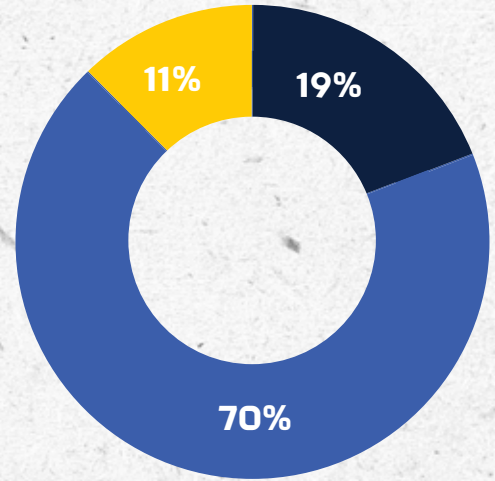
מאז ראשית הציונות, לחקלאות תפקיד חשוב הן בהגנה על הגבולות והן ביכולת להעניק לאזרחי המדינה בטחון מזון בשוטף ובעתות חירום. בטחון המזון של ישראל נמצא כעת בידיהם של רבבות מתנדבים ומתנדבות שמסייעים בימים אלו לחקלאות הישראלית.

המדגם נערך על ידי שלמה פילבר וצוריאל שרון באמצעות דיירקט פולס בע"מ עבור ארגון השומר החדש בתאריך ה-21 בנובמבר 2023, באמצעות מערכת דיגיטלית בשילוב פֶּאנל, בקרב 458 נדגמים בוגרים (18+) המהווים מדגם מייצג של חקלאים ובעלי משקים פעילים בישראל. טעות הדגימה הסטטיסטית $\pm 4.8\%$ בהסתברות של 95%.

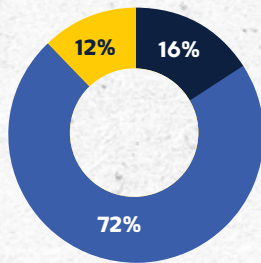

היקפי הפגיעה באשקים חקלאיים בעקבות המלחמה

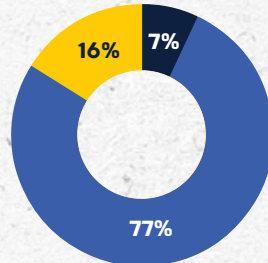
פעילות המשק נעצרה ●
מתפקד כרגיל ●
נפגע חלקית ●

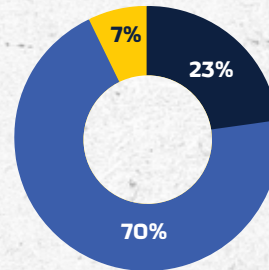
פגיעה לפי ענף

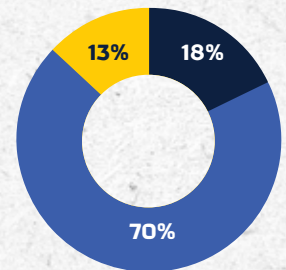
פרחים

גידולי שדה

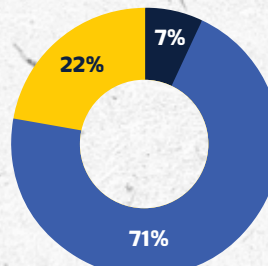

ירקות

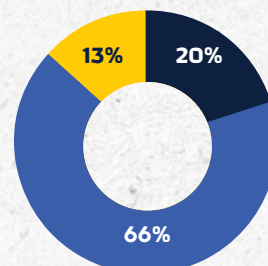

פירות

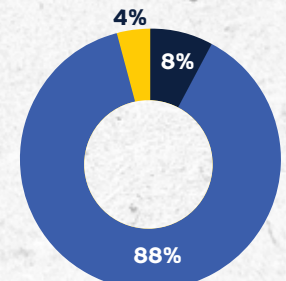
פעילות המשק נעצרה ●
מתפקד כרגיל ●
נפגע חלקית ●

בקר

עופות

צאן

19%

מעידים כי עצרו את פעילות המשק

89%

חקלאים מעידים על פגיעה במשק בעקבות הלחימה

בבוטף עזה

63%

העידו שהמשק נפגע חלקית

35%

מהמשקים עצרו לגמרי את הפעילות

בגבול הצפון

65%

העידו כי המשק נפגע באופן חלקי

25%

העידו כי עצרו את הפעילות לגמרי

הרוב המוחלט של המשקים נפגע בעקבות המלחמה, בחלקו אף באופן מוחלט.
הנזק הרב ביותר נגרם באיזור עוטף עזה.
שם חלק ניכר מהחקלאים צופה כי הוא עתיד לסגור את המשק בסוף המלחמה.

השומר החדש
HaShomer HaChadash

הערכת השלכות שתידיות על פעילות האשקים בתום המלחמה

מעריכים שלא יוכלו לחזור לתפקוד בתום המלחמה.

9%

מביעים תקווה שיחזרו בתום המלחמה.

52%

בטוחים שיחזרו לתפקוד בתום המלחמה.

34%

רוב החקלאים מעריכים שיחזרו לתפקוד אחרי המלחמה. <

הפגיעה בביטחון התזונתי של ישראל בעקבות המלחמה

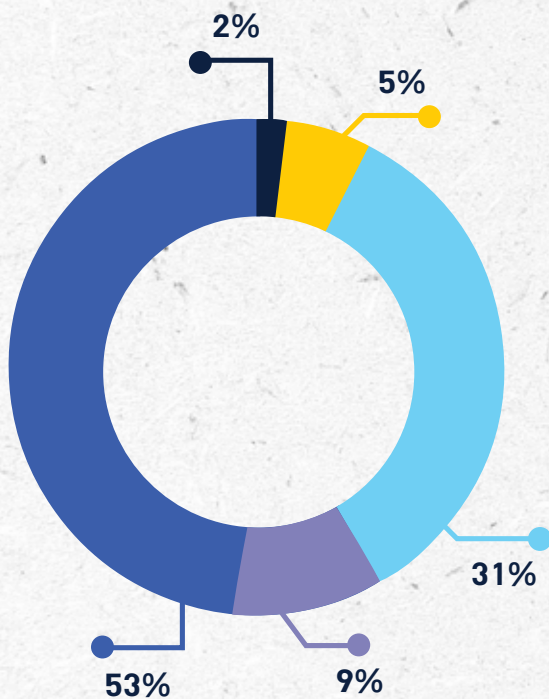
וחקלאי גבול הצפון

60%

סבורים שבעקבות המלחמה ישנה פגיעה במידה רבה מאוד בביטחון התזונתי.

רוב חקלאי העוטף

70%

החקלאים נשאלו באיזו מידה לדעתם הבטחון התזונתי של מדינת ישראל נפגע בעקבות המלחמה:

- כלל לא
- במידה מועטה
- במידה חלקית
- במידה רבה מאוד
- אינני יודע

יש להזכיר כי

70%

מהירקות של ישראל גדלים בעוטף עזה

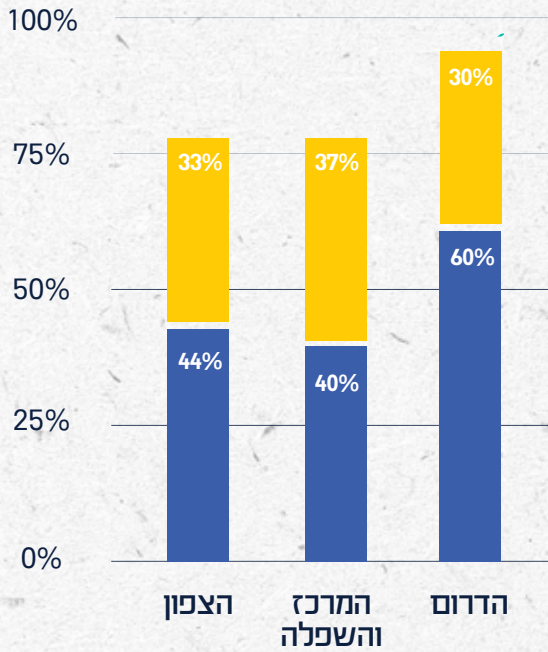
החקלאים מעריכים כי:

84% חושבים שיש פגיעה בביטחון התזונתי רובם (53% מכלל המשיבים) חושבים שיש פגיעה במידה רבה מאוד.

« המשך

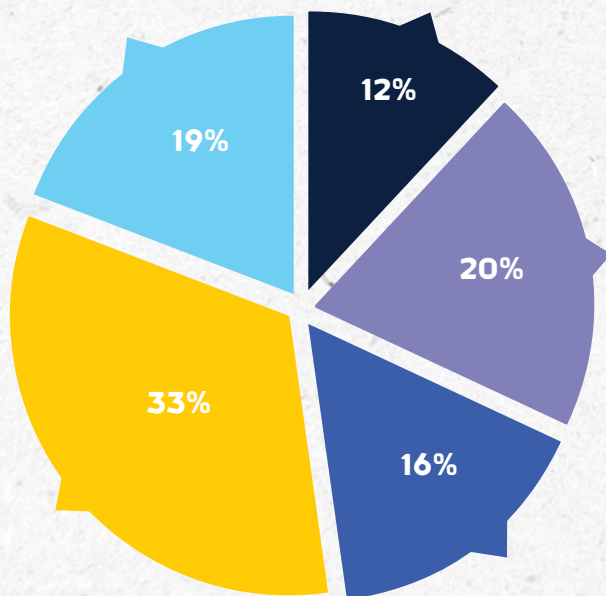

הערכת החקלאים בנוגע לפגיעה בבטחון תזונתי על פי חלוקה גאוגרפית

● במידה רבה ● במידה חלקית

אחסון בידיים עובדות

מחסור בעובדים - כללי

- לא חסרות לי ידיים
- 0-5 עובדים
- 5-10 עובדים
- 10-20 עובדים
- 20+ עובדים

80%

מהחקלאים העידו כי הם נמצאים במחסור של ידיים עובדות (מעובד אחד ועד מעל ל-20 עובדים) בכל רחבי הארץ.

חקלאי גבול הצפון
(שטח צבאי סגור)

80%

העידו כי הם נמצאים במחסור
של ידיים עובדות
(מעובד אחד ועד מעל ל-20 עובדים)

חקלאי עוטף עזה

90%

66%

מחקלאי הצפון העידו כי הם נמצאים במחסור של ידיים עובדות
(מעובד אחד ועד מעל ל-20 עובדים).

20%

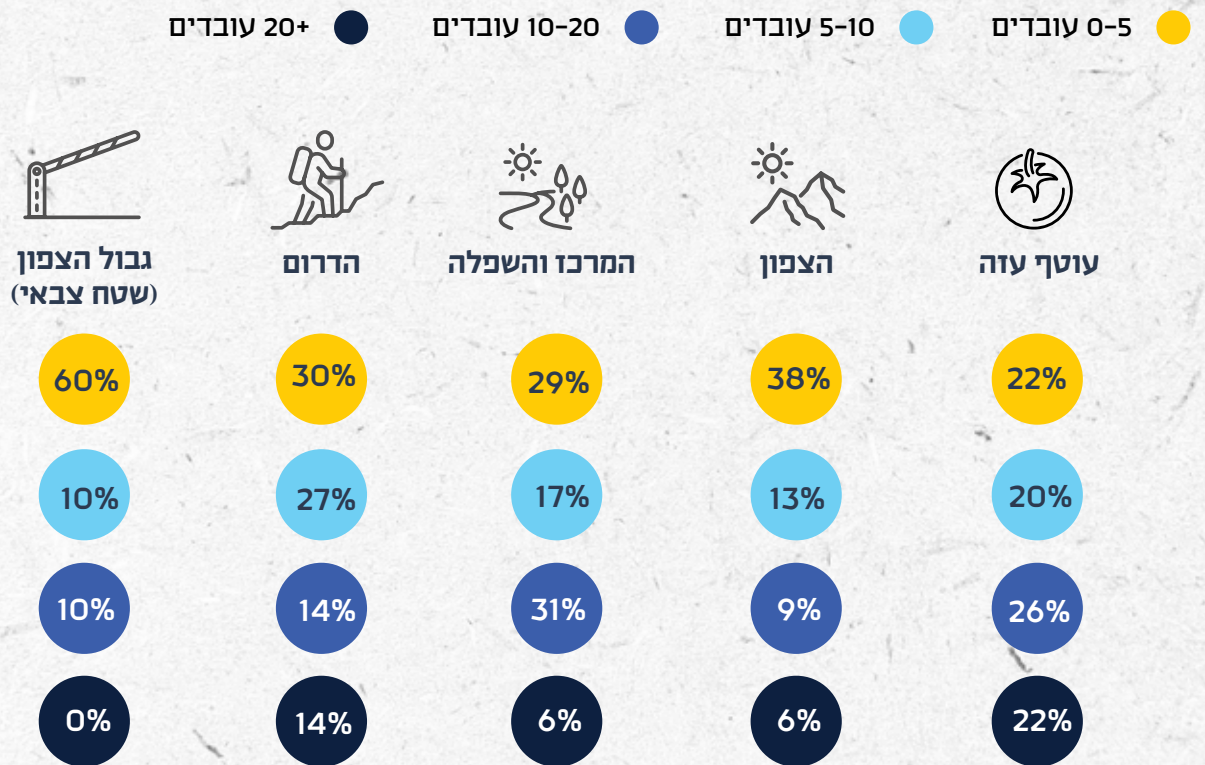
בענף הירקות זקוקים במיוחד לידיים עובדות.
מהחקלאים בענף הירקות העידו כי בענף הירקות זקוקים ל-20 עובדים ויותר.

כמעט בכל הענפים ניכרת מצוקת כוח אדם:

מחסור בעובדים - לפי מיקום גאוגרפי:

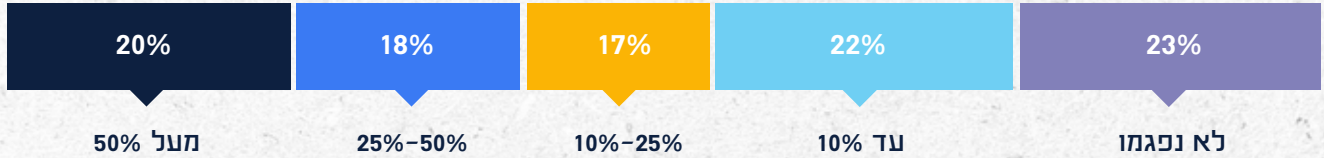
המלחמה יצרה מחסור גדול בידיים עובדות אצל רוב החקלאים (80%), המחסור קיים בעיקר אצל החקלאים בעוטף עזה ובגבול הצפון (שטח צבאי סגור).

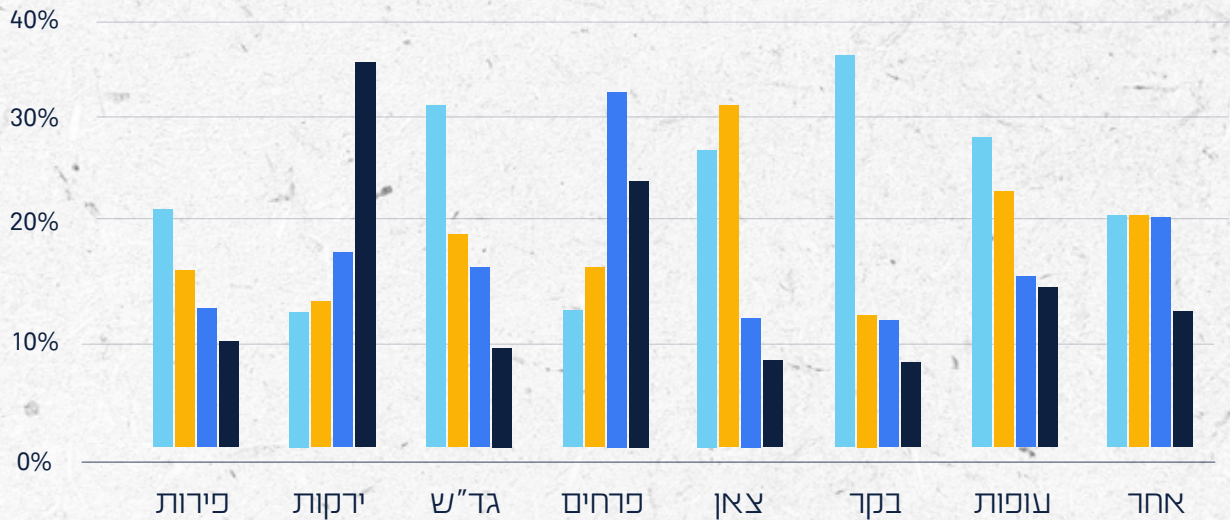
פגיעה בתוצרת חקלאית בעקבות המלחמה

נזק לתוצרת החקלאית - כללי הערכת היקף הנזק באחוזים:

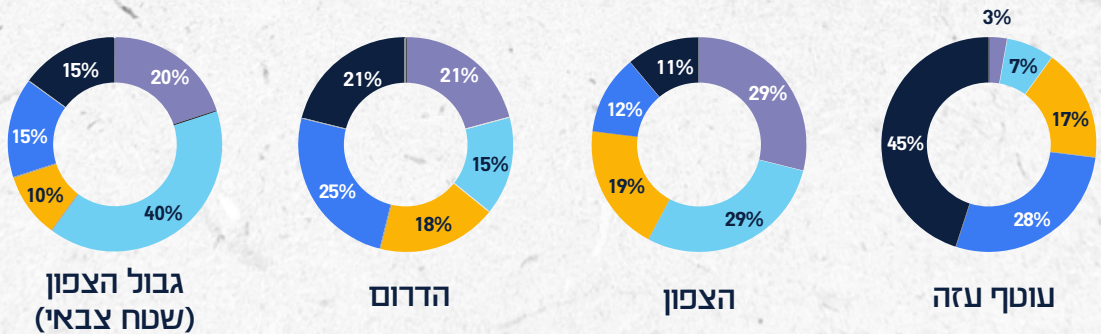
נזק לתוצרת החקלאית - על פי ענף

מעל 50% ● 25%-50% ● 10%-25% ● 10% עד ● לא נפגמו

נזק לתוצרת החקלאית - על פי אזור גיאוגרפי

מעל 50% ● 25%-50% ● 10%-25% ● 10% עד ● לא נפגמו

מהחקלאים העידו על פגיעה כלשהי בתוצרת החקלאית שלהם (התוצרת נפגמה או הושמדה)

77%

העידו כי היקף הפגיעה בתוצרת החקלאית הוא מעל 50%

20%

מהחקלאים המגדלים ירקות מציינים כי התוצרת החקלאית שלהם נפגמה/הושמדה/חוסלה בשיעור של 50% או יותר.

40%^ב

71%

מחקלאי הצפון העידו פגיעה כלשהי בתוצרת החקלאית במשקם.

50%^ב

מהחקלאים בעוטף עזה ציינו על פגיעה בתוצרת בשיעור של 50% או יותר.

סיוע נדרש לחקלאים

29%

52%

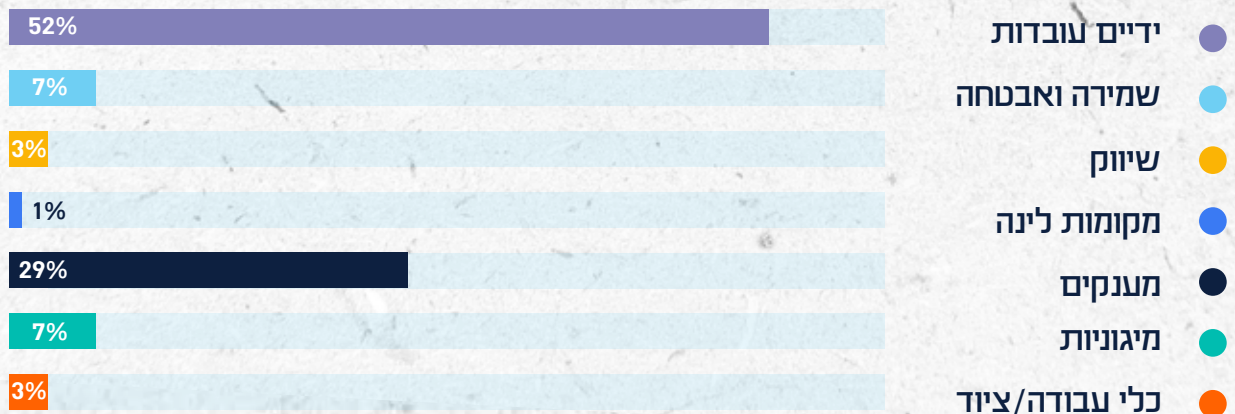
מהחקלאים העידו שלאחר מכן הצורך הוא במענקים

מהחקלאים העידו כי הצורך הכי בוער הוא בידיים עובדות

הצורך בידיים עובדות מבוקש בכל רחבי המשקים בישראל.

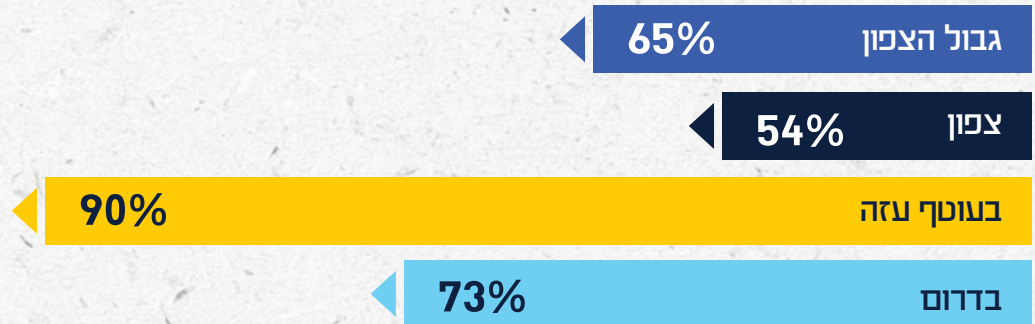
החקלאים נשאלו: מה מבין אפשרויות הסיוע הבאות אתם הכי צריכים כרגע?

היערכות לעונה הבאה

השפעת הלחימה הביאה לשינוי בהיערכות הניכרת בכל רחבי הארץ:

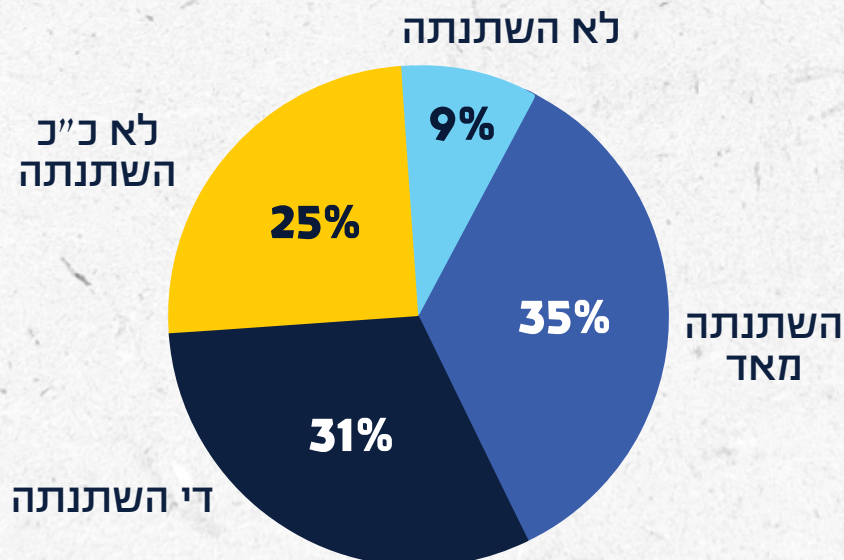

מהחקלאים העידו כי היערכותם לעונה הבאה השתנתה בעקבות המלחמה.

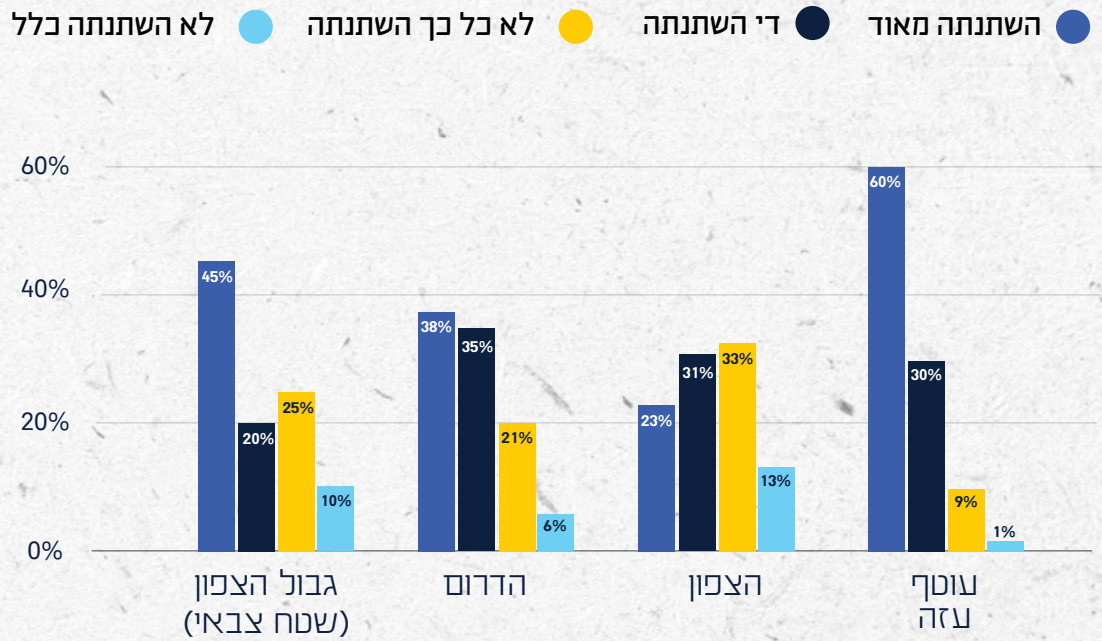
66%

ההיערכות מחדש ניכרת במידה רבה מאוד בענף הירקות (52%)

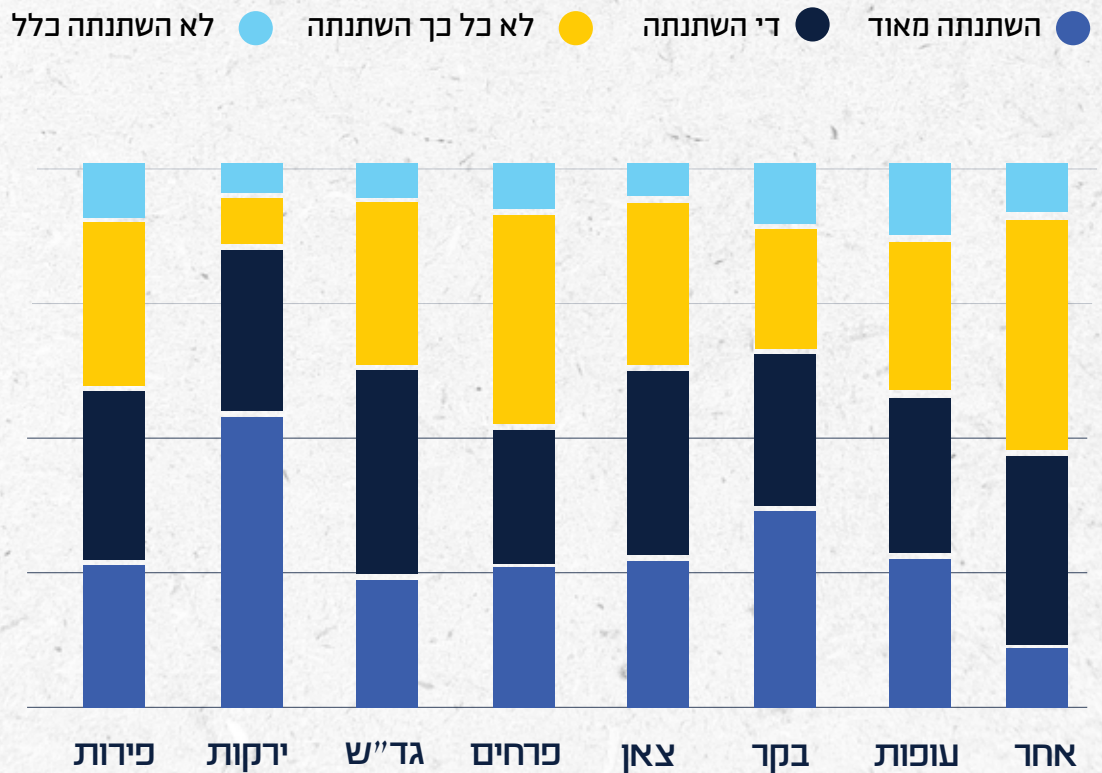
היערכות לעונה הבאה - כלל המדגם

היערכות לעונה הבאה - לפי אזור גאוגרפי

היערכות לעונה הבאה - לפי ענף

סיוע מתנדבים כפתרון לבניית הידיים העובדות באשקים

16%

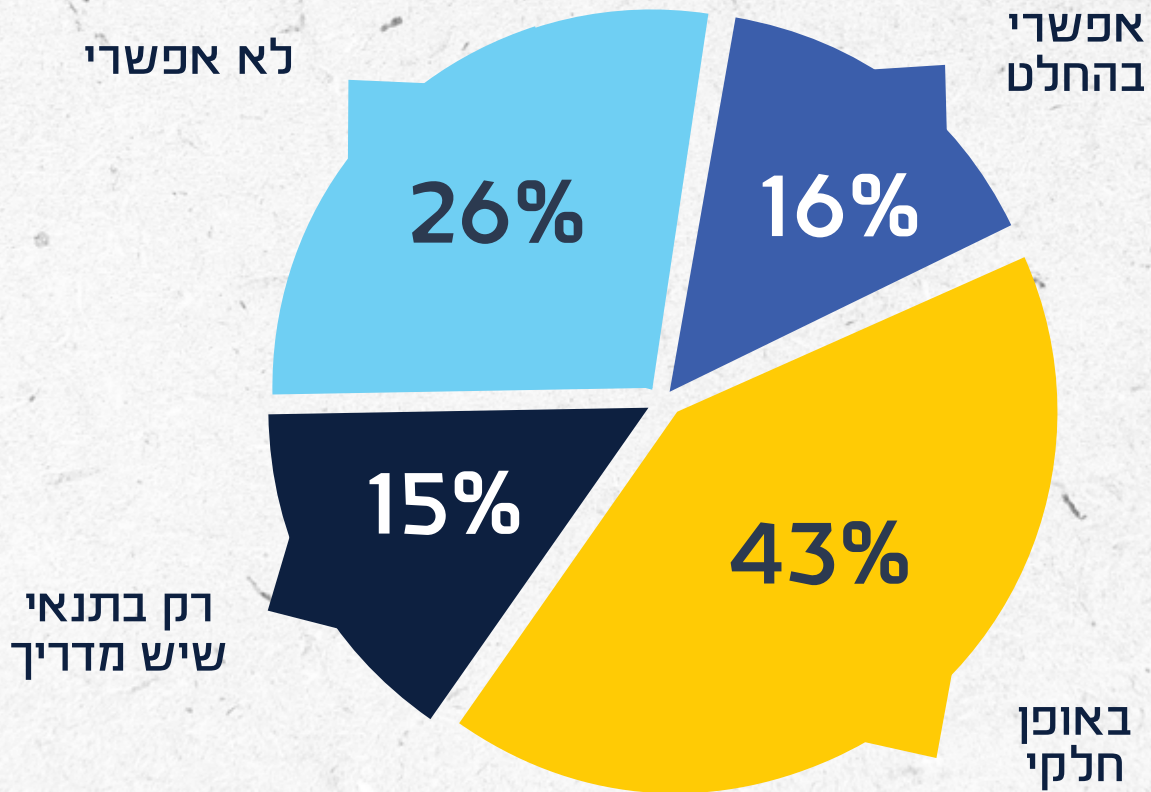
העידו כי יוכלו להתבסס באופן מלא על מתנדבים

74%

מהמשיבים ציינו שיוכלו להיעזר לכל הפחות באופן חלקי על מתנדבים

החקלאים נשאלו - בהינתן וקיים מאגר בלתי מוגבל של מתנדבים, באיזו מידה לדעתכם המשק שלכם יוכל להתבסס באמצעות עבודת מתנדבים?

השומר החדש
HaShomer HaChadash

סיוע מארגונים חברתיים

החקלאים נשאלו - מהו הסיוע שאתם מקבלים?

מבין החקלאים העידו כי הם מקבלים סיוע מארגונים חברתיים בעיקר בידיים עובדות ומתנדבים.

34%

81% ידיים עובדות

5% שיווק

13% שמירה ואבטחה

4% מקומות לינה

14% מענקים

8% מיגוניות

6% כלי עבודה/ציוד

השומר החדש
HaShomer HaChadash

היקפי הסיוע במתנדבים משטעם ארגון השומר החדש

בשנת
2007

ארגון "השומר החדש"
פועל לסייע לחקלאים
ברחבי ישראל מאז הוקם

750
חקלאים

במהלך מלחמת 'חרבות ברזל'
סייעו מתנדבי הארגון ל-

שנמצאים בלמעלה

ת-300

יישובים, מושבים

וקיבוצים ברחבי הארץ.

כ-80,000
מתנדבים

הגיעו לסייע לחקלאים דרך חמ"ל השומר החדש
שנפתח ביום הראשון למלחמה.

הסיוע לחקלאים מוענק על ידי רבבות מתנדבים מכל קצוות החברה הישראלית
ומייצר תקווה לשיקום החקלאות ומבטיח את בטחון המזון של ישראל.

הנתונים נכונים לסוף נובמבר 2023

חקלאים מעורבים

”אני דור שלישי של חקלאים, הפערים שנוצרו בשבוע הראשון של המלחמה כשלא היינו בכלל בשטח הם לא ניתנים לגישור, בטח לא מבחינת הפעילות, זאת באמת הישרדות. בזכות מתנדבי השומר החדש שבאים לעזור אנחנו מנסים להציל את מה שאפשר, אנחנו צריכים עכשיו כמה שיותר ידיים עובדות שיבואו ויעזרו לנו.”

אייל כהן, מושב יתד שבעוטף עזה

”לפני שבאו המתנדבים עמדתי לייבש את הגידולים ולסגור את המשק. כשהתחילו לבוא מתנדבים ראיתי בעיניים איך שזה מציל את המשק.”

צדוק ברוך, מושב מבטחים

”אנחנו מדלגים על הרבה סחורה בשדה שלא נקטפת היום, החקלאות היא הבטחון הכלכלי והבטחון התזונתי של הארץ הזאת, פה אנחנו צריכים לייצר את האוכל, לא להיות תלויים באף אחד.”

שמעון זנזורי, מושב שדה עוזיהו

השומר החדש
HaShomer HaChadash

"בתוך הימים הקשים שאנחנו עוברים החלטתי לצאת לשטח כדי לעזור לחקלאים, שם ראיתי את החממות מלאות בירק שמתחיל להרקיב. יחד עם עוד הרבה אנשים טובים שהגיעו מכל רחבי הארץ הצלחנו להציל את התוצרת, אבל דרך ארוכה עוד לפנינו ויש עוד הרבה חקלאים שצריכים אותנו. זאת הרגשת סיכוק מדהימה לדעת שעזרת לחקלאים לעבור את התקופה הזאת בצורה קצת יותר קלה."

רעות עמיחי,
מתנדבת בשומר החדש

מתנדבים ושותפים

"אנחנו כל כך רואים את זה עכשיו, שבלי חקלאות אין לנו עתיד. אם לא היתה את החקלאות סביבנו ולא היינו מטפחים אותה כל השנים האלה ולא היה את החקלאים שקמים כל בוקר לעבודה קשה שהיא בלתי נתפסת, אז מדינת ישראל הייתה עכשיו במחסור מטורף של אוכל."

מלה ברזיס, תלמידת 'אדם ואדמה'

